

Περίληψη - Summary

Κόκκορης Σωτήρης: «Από τον Σορέλ στη φλωρεντινή *avant garde*: Η βία στην ιδεολογία και τις πρακτικές του πρώιμου ιταλικού φασισμού»

Αντικείμενο της συγκεκριμένης διατριβής αποτελεί το πώς η ιδεολογία του ιταλικού φασιστικού κινήματος επηρεάστηκε από ιδεολογικά ρεύματα της ευρωπαϊκής πολιτικής σκέψης στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ιδιαίτερα στο θέμα της χρήσης βίας για την επιτέλεση πολιτικών σκοπών. Επιπρόσθετα, διερευνάται η ύπαρξη ιδεολογικού υπόβαθρου, μέσω της ηθικοποίησης της βίας, στις πράξεις των *squadristi*, οι οποίοι αποτέλεσαν το πιο δυναμικό τμήμα του ιταλικού φασιστικού κινήματος, την πρακτική αποτύπωση των θεωριών της βίας του φασιστικού ιδεολογικού οπλοστασίου. Το χρονικό όριο της έρευνας έχει ως καταληκτικό σημείο την ανάληψη της εξουσίας από το φασιστικό κίνημα, τον Οκτώβριο του 1922.

Στην εισαγωγή της διατριβής παρουσιάζεται μια λεπτομερής βιβλιογραφική επισκόπηση του φασιστικού φαινομένου με την τυπολογία και τις εννοιολογικές οριοθετήσεις του. Επίσης, αναφέρονται συνοπτικά οι συνθήκες που επικρατούσαν στην Ιταλία στα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Η πρόσληψη της έννοιας της βίας από τα κορυφαία στελέχη της ANI (Ιταλική Εθνικιστική Ένωση), όπως ο Enrico Corradini, τόσο σε θέματα εξωτερικής, όσο και εσωτερικής πολιτικής υπό την επήρεια της σύγκρουσης στη Λιβύη και του Ευρωπαϊκού Πολέμου, απασχολούν το πρώτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης. Παρόλο που η ANI ήταν η πρώτη πολιτική κίνηση στην ιταλική χερσόνησο που οργανώθηκε για βίαιες αναμετρήσεις με την επαναστατική αριστερά μέσω της πολιτοφυλακής της, ο ελιτισμός, που κυριαρχούσε στους κύκλους της, την αποξένωσε από ευρύτατα στρώματα του ιταλικού λαού. Εξάλλου, η χρήση βίας από τους εθνικιστές δεν συνοδευόταν από εκείνα τα τελετουργικά, τυπολογικά χαρακτηριστικά που διακατείχαν τη φασιστική βία των *squadristi*, ούτε χαρακτηριζόταν από την ίδια σφοδρότητα.

Το δεύτερο ιδεολογικό ρεύμα, το οποίο εμφανώς υποστήριζε τη χρήση βίας για την επίτευξη πολιτικών σκοπών, ήταν οι επαναστάτες συνδικαλιστές, οι οποίοι αποχώρησαν από το ιταλικό σοσιαλιστικό κόμμα το 1907. Αυτοί επηρεάστηκαν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τον Σορέλ σε σχέση με τους φουτουριστές και τους φλωρεντινούς μοντερνιστές. Στα κείμενα των Sergio Panunzio, Agostino Lanzillo, Angelo Olivetti, ανιχνεύονται η σύζευξη επαναστατικών μύθων και πολιτικής βίας, η έννοια της πειθαρχίας και η ετοιμότητα για θυσία. Η ιδεολογική τους επιρροή στο φασιστικό κόμμα είναι αδιαμφισβήτητη, αλλά μικρότερου βεληνεκούς σε σχέση με τα άλλα δύο ρεύματα που ακολουθούν, όπως αποδεικνύεται από τη συγκεκριμένη μελέτη.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι πολιτικές, ιδεολογικές αρχές του Φουτουρισμού, ενός κινήματος το οποίο, ίσως, να αντιπροσώπευε στον μεγαλύτερο βαθμό την έννοια της νεωτερικής βίας. Οι φουτουριστές

υποστήριζαν τη λατρεία της δράσης, της σκληρότητας, της αρρενωπότητας και της κοινωνικής ανισότητας. Όντας υποστηρικτές της λατινικής ατομικότητας, πρέσβευαν ότι κάθε άτομο έπρεπε να εκπαιδευτεί με ένα δικό του τρόπο στα θέματα της πειθαρχίας και της χρήσης βίας. Η ιδιόμορφη-ρηξικέλευθη πολιτική σκέψη του ηγέτη του κινήματος Filippo Marinetti, ανέτρεψε καθιερωμένες πολιτικές αντιλήψεις και επηρέασε τα μέγιστα τον Μπενίτο Μουσσολίνι ως προς την πρόσληψη της έννοιας της βίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι απόψεις των εκπροσώπων της φλωρεντινής *avant garde*, οι οποίοι με πρωτεργάτες τους Giovanni Papini και Giuseppe Prezzolini, αποτέλεσαν τους κύριους εκφραστές της λεγόμενης «αναγεννητικής βίας», όπως αποδεικνύεται στα δύο βασικά όργανα έκφρασης της ιδεολογίας τους, τα περιοδικά *Leonardo* και *La Voce*. Δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στον μύθο των «δύο Ιταλιών» και στην πρόσληψη των εννοιών της πειθαρχίας και του πολέμου ως κύριων αποτυπώσεων της έννοιας της βίας, η οποία λαμβάνει μια διαφορετική χροιά σε σχέση με τους φουτουριστές, όντας πιο πνευματική και θεωρητική.

Στο τελευταίο κεφάλαιο αναδεικνύεται το γεγονός πως οι *squadristi*, οι κύριοι εκφραστές της φασιστικής βίας κατά την κινηματική περίοδο του φασιστικού φαινομένου, δεν αποτέλεσαν οργάνωση απλών πολιτικών καιροσκοπών με εγκληματικές τάσεις, που στερούνταν πολιτικής ταυτότητας και ιδεολογίας. Όντως είχαν εισχωρήσει κάποια στοιχεία με ιδιαίτερα βεβαρημένο ποινικό μητρώο στους κόλπους τους, ωστόσο, σε ένα μαζικό κίνημα συνιστούσαν μια ασήμαντη μειοψηφία, η οποία, άλλωστε δεν ρύθμιζε την πολιτική δράση τους. Οι *squadristi*, μέσω των συλλογικών τελετουργιών και τη χρησιμοποίηση μύθων, προσπάθησαν να δώσουν απάντηση στα ερωτήματα ταυτότητας και κοινωνικής ένταξης της ιταλικής νεολαίας, η οποία έβγαινε από τον Μεγάλο Πόλεμο με διαψευσμένες πολλές από τις προσδοκίες της, αποτελώντας ένα διαφορετικό πόλο έλξης σε σχέση με τους υπόλοιπους πολιτικούς σχηματισμούς της περιόδου αυτής..

Όσον αφορά τη μεθοδολογία της συγκεκριμένης διατριβής, χρησιμοποιήθηκε ο συνδυασμός της ιδεολογικής προσέγγισης του ιταλικού φασισμού και της προφασιστικής διανοητικής σκέψης των A.J. Gregor, Z. Sternhell, R. Eatwell, R. Griffin σε συνδυασμό με την πολιτική οπτική των S. Payne, A. Lyttelton, S. Reichardt, A. De Grand και την αντίστοιχη πολιτισμική-ανθρωπολογική των G. Mosse, E. Gentile, W. Adamson.

Kokkoris Sotiris: «From Sorel to Avant-Garde Florence. Violence in the Ideology and Practice of the Early Fascist Movement»

My PhD explores the influences of the late 19th century and early 20th Italian political thought into the fascist movement, principally concerning the representation and use of violence for political purposes, until the seizure of power in October 1922. Furthermore, it explores the ideological motivation of the *squadristi* violence, a paramilitary organization that represented the most dynamic part of the Italian fascist movement.

After presenting the most famous interpretations of the fascist phenomenon in the Introduction, a brief reference on the existing political and social milieu in the Italian peninsula is added. The Italian Nationalist Association under the symbolic figure of Enrico Corradini is examined on the First Chapter, mainly his elitist and anti-parliamentary concept of violence and the so-called supported myth of the "Proletarian Nation". My thesis is that the nationalist approach of violence is fundamentally bourgeois and conventional.

The arguments of the Revolutionary Syndicalists become Second Chapter's main theme. A major purpose is to underline the synthesis of the Sorelian revolutionary myths with the political necessities, a process that encourages a new cult of discipline and self-sacrifice; as primary sources, texts from S. Panunzio, A. Lanzillo and A. Olivetti are used.

The Third Chapter emphasizes on the Futurist movement, principally on its fundamental political, philosophical and ideological aspects. Virility, brutality, cult of action and social hierarchy are defined as major components of the Futurist vision, incorporated in the oeuvre of F. T. Marinetti and others. Consequently, this new form of radical and individualistic violence, performed in a series of Futuristic acts, influences decisively the new aesthetics of the fascist style of rule.

The Fourth Chapter examines the basic line of thought of the so-called Avant-garde Florence. The doctrine of the "regenerative violence", represented by G. Prezzolini and G. Papini, becomes a major influence on Mussolini's political attitude. In addition to that, other aspects of the above movement, as the "Myth of the Two Italies", the support of the martial ethos and practices, and the idealization of discipline will have a major impact on the Squadristi worldview.

In the last chapter, exploring the Squadristi typology of violence, a new approach on the political motivation of the representatives of the above movement is sustained. Former interpretations focusing on the "criminal" characteristics of the Squadristi can be considered obsolete and in a degree misleading; based upon modern approaches concerning the ideological motivation and the political commitment of the Squadristi, a new style of violence is promoted: massive, ceremonial, purifying, moralizing. Mobilizing collective myths and symbols, Squadristi attempts to fulfill crucial demands of the Italian youth on identity matters and social integration.

The methodology is a synthesis of three historiographical approaches: the ideological one, represented by A. J. Gregor, Z. Sternhell, R. Eatwell, R. Griffin; the political approach, represented by S. Payne, A. Lyttelton, S. Reichardt, A. De Grand; and the cultural-anthropological one, represented by G. Mosse, E. Gentile, W. Adamson.